

Samen ontwerpen aan de zorg van morgen: terugblik op project **En nu wij samen**

Tijdens de Dutch Design Week 2025 presenteerden Archipel, Coloriet en CuraMare samen met ontwerpbureau Morgenmakers het project En nu wij samen. Het project, geïnitieerd door branchevereniging ActiZ, verkent hoe de ouderenzorg van de toekomst eruit kan zien – een toekomst waarin samenwerking centraal staat. Niet alleen tussen zorgprofessionals, maar ook met bewoners, mantelzorgers, vrijwilligers en partijen uit de wijk.

Wat als we de zorg meer met elkaar gaan regelen? Wat betekent dat dan voor de rol van de professional?

Mieke Fiers (designer bij morgenmakers)

“De grote vraag was: Wat als we de zorg meer met elkaar gaan regelen? Wat betekent dat dan voor de rol van de professional?”, vertelt Mieke Fiers, designer bij Morgenmakers. “Vanuit die vraag zijn we met drie zorgorganisaties en ActiZ het ontwerpproces ingegaan. We vroegen ons af wat professionals anders kunnen doen, of juist kunnen loslaten?”

Het leidde tot twee vernieuwende concepten: *Ruimte pakken* en *Doe het samen*. Deze twee creatieve tools kunnen zorgprofessionals en hun samenwerkingspartners, letterlijk en figuurlijk, ruimte geven om te experimenteren.

Ruimte pakken – oefenen in verandering

Ruimte pakken is een spel dat teams in de ouderenzorg helpt om op een laagdrempelige manier het gesprek te voeren over hoe dingen anders kunnen. Met kaarten, opdrachten en reflectiemomenten ontdekken teams waar ruimte zit om de zorg samen met bewoners en naasten vorm te geven.

“Bij Coloriet zagen we bijvoorbeeld hoe een bewoonster, samen met haar zoon, verantwoordelijk werd voor de tuin,” vertelt Fiers. “Eerder lag die verantwoordelijkheid volledig bij het zorgteam. Door *Ruimte pakken* durfden ze dat los te laten. Een kleine verandering, maar met een groot effect: meer eigenaarschap bij bewoners, meer verbinding, en minder druk op het team.”

Volgens Fiers gaat het bij *Ruimte pakken* niet alleen om praktische verbeteringen, maar vooral om een mentale verschuiving. “Het is een oefening in denken en doen. We zijn gewend om binnen kaders en protocollen te werken. Maar soms zit vernieuwing juist in het even loslaten van die regels, en kijken wat er wél kan.”

Doe het samen – samenwerken over grenzen heen

Waar *Ruimte pakken* zich richt op teams binnen de muren van de zorgorganisatie, helpt *Doe het samen* om samenwerking over domeinen heen te versterken. Het instrument bestaat uit een web van zes thema’s, waarmee samenwerkingspartners – van woningcorporatie tot welzijnsorganisatie – het gesprek aangaan over hun verwachtingen, taal en doelen.

Saskia Kluin, kwartiermaker bij Archipel, gebruikt ook komend jaar *Doe het samen* in de gemeente Nuenen, waar Archipel met de gemeente, woningcorporaties, een welzijnspartij en een oudereninitiatief. “Iedere organisatie heeft een eigen taal, eigen belangen en een eigen tempo,” legt ze uit. “Het web helpt om dat bespreekbaar te maken. Je kunt letterlijk aanwijzen: hier begrijpen we elkaar, en hier nog niet. Dat voorkomt misverstanden en brengt het gesprek weer op gang.”

Volgens Kluin is het instrument niet alleen nuttig in de beginfase van samenwerking, maar juist ook onderweg. “Je kunt het steeds opnieuw gebruiken om te checken of we nog op één lijn zitten. Dat is heel waardevol, want samenwerken is nooit af.”

Saskia Kluin (kwartiermaker bij Archipel)

*Iedere organisatie heeft een eigen taal,
eigen belangen en een eigen tempo*

Wij zien dat zorg steeds minder binnen de muren van het verpleeghuis georganiseerd kan worden

Eppie Fokkema (afzwaaiend bestuursvoorzitter van Archipel, links) en **Ronald Schmidt** (vicevoorzitter van Actiz)

Ontwerpen aan verandering

Voor Ronald Schmidt, vicevoorzitter van ActiZ, laat het *En nu wij samen* zien hoe waardevol het is om ontwerpers te betrekken bij complexe zorgvraagstukken. “We zijn gewend om vanuit problemen te denken – zoals de arbeidsmarktkrapte – maar dat zijn zulke grote thema’s dat je er moedeloos van kunt worden. Ontwerpers kijken anders: ze maken het klein, tastbaar en experimenteel. Dat helpt enorm.”

Schmidt noemt de samenwerking met Dutch Design Foundation en bureaus als Morgenmakers een “frisse wind” in de zorg. “Het zet het hoofd open. En het levert oplossingen op die je kunt aanraken. Niet alles hoeft in KPI’s en deadlines te passen; het mag ook gaan om proberen, leren, soms falen en weer opnieuw beginnen.” Dat speelse element, zegt hij, werkt juist bevrijdend. “Er zit een soort *gamification* in deze veranderstrategie. Mensen vinden het leuk om mee te doen, om te plakken met hartjes of kruisjes. Zelfs wie normaal stil is in een overleg, krijgt zo een stem.”

Archipel als voorloper

Voor Eppie Fokkema (tijdens de presentaties op de Dutch Design Week nog bestuurslid van Archipel), was deelname aan *En nu wij samen* een logische stap in een ontwikkeling die al jaren gaande is. “Wij zien dat zorg steeds minder binnen de muren van het verpleeghuis georganiseerd kan worden. We moeten onderdeel zijn van de wijk, van het dorp. Daar horen nieuwe vormen van samenwerking bij.”

Fokkema merkt dat social design daar een waardevolle rol in speelt. “Designers kunnen iets wat wij in de zorg niet vanzelfsprekend doen: iets nieuws verbeelden. Ze beginnen niet met een plan, maar met nieuwsgierigheid. Ze ontwerpen en experimenteren totdat iets werkt. Dat hebben wij in onze sector ook nodig!”

Voor de oud-bestuurder is het project ook symbolisch. “Toen ik begon bij Archipel, hadden we geen innovatieafdeling. Inmiddels hebben we kwartiermakers, een programmaregisseur en een innovatiebudget. En we werken met social designers. Dat is een beweging waar ik trots op ben.”

Samen leren en verder delen

Na de Dutch Design Week stopt het project niet. ActiZ maakt de ontwikkelde methoden beschikbaar voor alle leden, zodat ook andere zorgorganisaties ermee aan de slag kunnen. Daarnaast wordt het concept Ruimte pakken verder doorontwikkeld met een bredere groep deelnemers. “Het is geen afgerond project,” benadrukt Schmidt. “Het is een beweging. Een olievlek die zich verder verspreidt. Als organisaties dit in hun regio gaan toepassen, en de resultaten delen, dan gaan we pas echt verschil maken.”

Voor Archipel betekent dat vooral: doorgaan. “Samenwerken is niet nieuw,” zegt Kluin, “maar de manier waarop we het nu en straks aanpakken, is dat wel. Het is menselijker, opener, eerlijker. En het laat zien dat zorg niet alleen iets is wat je geeft, maar ook iets wat je samen doet.”

Als organisaties dit in hun regio gaan toepassen, en de resultaten delen, dan gaan we pas echt verschil maken

En nu wij samen

En nu wij samen is een initiatief van ActiZ en Dutch Design Foundation, ontwikkeld door Morgenmakers in samenwerking met Archipel, Coloriet en CuraMare.